

Sætrang, gnr. 100, brnr. 6

Haug s., Norderhov pgd., Ringerike, Buskerud.

Eier: H. B. Eidahl.

Besiktiget 3-6-1958.

Gården ligger høyt og fritt, nesten rett øst for Hönefoss, ned for Klekken, og syd for Haug kirke med et praktfullt utsyn mot Norefjell, Hönefoss og Haugsbygdene. Kråkstad, Skøyen og Vestern kranser den mot vest og syd. Bygningene ligger litt inn for nordre kant av en ca. 5-10 m. h. høyde, som etter eierens utsagn bestod av "skalberg som det luktet gris av", d.v.s. ant. alunskifer, dekket av et ikke meget tykt lag grus. Flatene og de lavere bakker ~~her~~^{er} leire.

De to store haugene Nicolaysen omtaler i N.F. s. 760 og i Ab. 1869 lå begge nord for den nåværende hovedbygning, storhaugen med funnet C. 617-44 på grusåsen slik at en del av den lå i haven, sentrum lå på gårdsveien til låve og uthus fra kjøreveien langs eiendommen, som stikker rett syd fra Riksveien Klekken - Hönefoss, og resten lå på marken syd for gårdsveien. I de siste år er veien blitt senket noe, slik at det ikke er meget rimelig at det er noe igjen av haugundergrunnen her. Men midt i veien er en senke, som de årlig må fylle med grus, og som det alltid etter regn står vann i. Eidahl mente, at det her var en skåre i fjellet, eller en nedgravning, og at det muligens her var gravd ned noe. Steinringen omkring haugen hadde lenge vært nesten intakt, men så hadde en gårdsdrenge tatt en del av steinen til veifyll. Noe lå dog ennå på plass.

Den andre haugen lå nord for Riksveien, og lavere, i leirområdene, noe som jo passer med at Nicolaysen sier at den var bygget av leire. Han visste intet om bautasteinen ved denne andre haugen, men han kunne utpeke plassen for bautaen ved den første haugen. Den hadde stått omtrent midt i haven hans, ca. 20 m. N for hovedhusets NØ hjørne. Her hadde også vært noe stein, og det var da en av hans forgjengere gradvis hadde fjernet disse, at de tok ned bautaen fordi de var redd for at den skulle falle ned. Selve steinen var meget lang, så vidt vites uten innskrift, og Eidahl mente han kunne påvise den ennå. Det fikk vi ikke sett nå.

Resten av gravfeltet har sannsynligvis ligget sydover fra Storhaugene, altså innover på grusåsen. På jordene mellom Eidahls eiendom og naboens skal det

til forskjellige tider ha vært funnet "graver" når man grov til vannledninger etc.

Sætrang ligger ca. 3 km. øst for Hønefoss, veillinje.

Oslo, 6. juni 1958.

Wencke Slomann

Wencke Slomann

Magnus Olsen (Om Eggestenen, N.Innskr. m. yngre runer, bd. 2, 1951 s. 75: Sætrang ligger midt i den gamle Vangsbygd. I middelalder-kilder finnes navnet skrevet med o i første stavelse: "Sotrangr". På steinen står: Amunde ormsteinsson på Sætrang. Steinen er en merke-stein mellom Hadeland (Berger i Jevnaker) og Ringerike (Egge). Det var altså Amunde som reiste steinen. (Et offentlig hverv?).

I N N B E R E T N I N G

om undersøkelse av det sted der tradisjonen hevder at haugen fra 1834 skulle ligget på Sætrang, gnr. 100, brnr. 6, nåv. eier: Håkon Eidahl, Haug s., Norderhov p., Buskerud.

Undersøkelsen ble foretatt 26. og 27. mai 1959 av Wencke Slomann.

Etter tradisjonen ligger det stedet der det store Sætrang-funnet ble utgravd i 1834 omkring den nåværende gårdsvei fra sideveien til Sætrang inn på tunet om låve/fjøs av brnr. 6 (ca. 60 m. NNÖ for hovedhuset). Veien som er 2.5 m. bred, er flankert av gress på begge sider. Nordenfor er en hestehage, sønnenfor er den store plenen inntil stuehuset. Parallellt med gjerdet til plenen og innenfor dette står ripsbusker i tre rader. Veien går omtrent øst-vest, og i østre del var det en senke som alltid stod vannfylt etter regn, "hvor meget grus man hadde på". Her hadde også vært en liten bakke, som den forrige eier, Bernt Eidahl, hadde jevnet ned. Det såes rester av forhøyningen på begge sider av veien, men den var særlig tydelig i plenen.

Vi skar først igjennom veien i en meters bredde og inntil en meters dybde, men der var bare fyllmasse og undergrunn, dels den naturlige svarte, ganske lerholdige masse, dels en rødgul skarp aur. Loddrett på første sjakt la vi en 2.5 m. lang og 1 m. bred sjakt i søndre kant av veilegemet, også den ca. 1 m. dyp, og endelig stakk vi en sjakt N-S fra enden av sjakt 2 sydover mot havegjerdet. Over alt var det bare fyll og fast undergrunnsmasse, delvis og i særlig i sjakt 3, kom vi på skifrig fjell.

Sjaktene ble kastet igjen. Innenfor havegjerdet ved sjakt 3 såes en stein stikke opp i gressplenen. Her begynte vi et stikk planlagt til å være

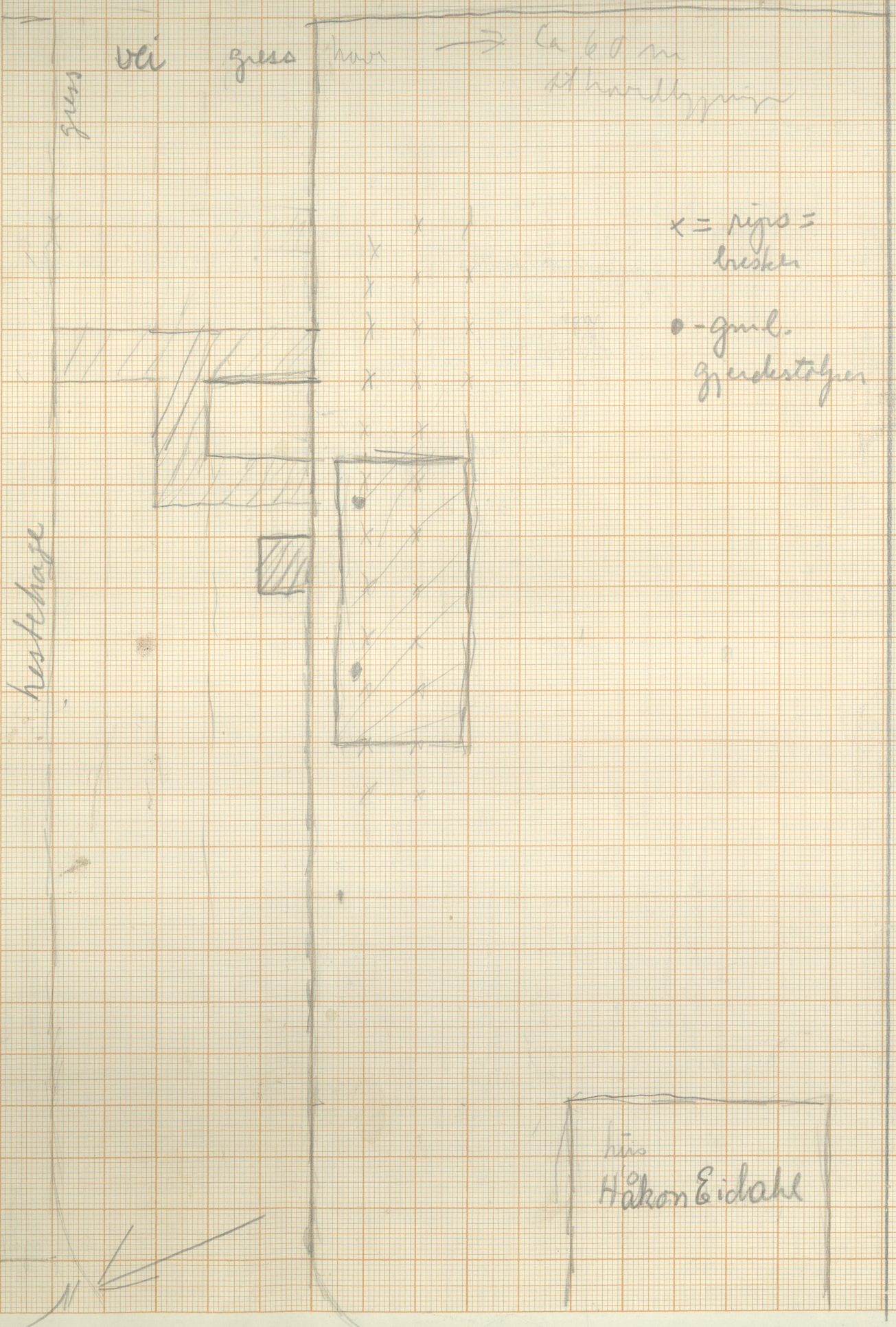
1 x 1 m., men ganske snart så vi at her var röys. Jeg fikk lov å fjerne de ripsbusker som stod i veien, og i løpet av 26. mai ble det så frilagt noe som så ut som resten av en röysbunn. Massene over var påfyll alt sammen. Röysen var også forstyrret, dels av gravning til ripsbusker, særlig av en eldre gjerdelinje, ca. 1 m. syd for nåværende. Det utgravde området her ble 6 m. l. Ö-V og 2.40 m. br. N-S. Det stod da igjen en 30-40 cm. bred stripe mot gjerdet i nord, men man kunne se at röysen gikk inn her, særlig mellom 2 og 4 m. på profilen. Da torv og fyllmasser var fjernet, og steinlagene fremgravd, viste det seg at vestre del nesten frem til 2 m. på profilen var bare fjell som stakk opp og undergrunn. Bare i nord lå det noen stein, deriblant noe som muligens kan være skoning til en stolpe. Det var en tydelig steinring med en diameter på ca. 40 cm. Her ble funnet noe forrustet jern, muligens et naglehode (?) på + 5. Under lå fjellet. I nordøstre ende ble funnet et par brente og noen ubrennte bein oppe i fyll-laget (ikke innmålt). Dessuten fantes her og i nordvestre del rester av to gamle forråtnete gjerdestolper. I fyllen omkring dem, og særlig omkring den i NÖ, lå en del Krag-Jørgensen patronhylser. Ved NÖ gjerdestolpehull lå også en del annet recent forrustet jern. (Ikke tatt vare på, ikke målt eller nivellert). Topp av röys nord for 2.5 m. på profilen lå på + 7. Fyll-laget var inntil 40 cm. tykt.

Etter tegning og nivellering ble steinene fjernet, og profilen V-Ö tegnet og målt. Det var to, iblant tre lag stein på undergrunnen. Ingen forhistoriske funn.

Röysresten selv virket gammel. Det kan muligens være en rest av röysen med funnet fra 1834, eller også bunnen av en annen röys. Hvis det første alternativ er riktig, stemmer beliggenheten godt med tradisjonen på gården.

Foto: L 262, L 263

1 km, Overblikk over prøvefeltet 26927 mai 1959
 på det sted man mener Saharykanten ligger -
 Sahary gnr 100 km 6, Høy m, Naderhov pgd. Buskveid
 vei Wsl.

1 km
 Fjell V-93 av rissent på Sahary gnr 100 km 4 Høy m Naderhov pgd. Busk. Wsl.

Søhangene 100 km 6, Hauge s, Norderhov pgd. Buskerud

Slottet
mai 1958

Utsikt mot
Slottet (T.O.)
og Haugebygd
fra turist

L 263/12-19

Røyrest (fra 1834?)
blokklagt -
fra VSU

L 262 17

Profilen
fra VNV

L 262/5

Detalj av
röjs, västra
del
p. 14

L 262 / 4

Stolpehull ??
i västra del
p. 15.

L 263 / 15

Schaung

Aqfa-Brevinda

-69

1/10

Aqfa-Brevinda

